

Οι άγνωστοι «γονείς» του διάσημου «Χορού του Ζορμπά»

Ο «Χορός του Ζορμπά» ο οποίος φέρει την σφραγίδα του Μίκη Θεοδωράκη και «Τα παιδιά του Πειραιά» του Μάνου Χατζηδάκη, είναι ίσως οι πιο αναγνωρίσιμες - διεθνώς- μελωδίες της μουσικής Ελλάδος.

Αν και για το κομμάτι του Χατζηδάκη, δεν τίθεται θέμα πατρότητας, εν τούτοις δεν ισχύει το ίδιο και για το περίφημο συρτάκι που πρωτοέκανε την εμφάνισή του, το 1964, στην ταινία του Μιχάλη Κακογιάννη «Ζορμπάς ο Έλληνας» (Zorba the Greek) και έφερε την υπογραφή του Μίκη Θεοδωράκη.

Στην πραγματικότητα, ένα μόνο μέρος του κομματιού, ανήκει μουσικά στον Μίκη Θεοδωράκη. Αυτή είναι η εισαγωγή, σε ρυθμό χασάπικου, η οποία βασίζεται στην μουσική του τραγουδιού του, «Στρώσε το στρώμα σου για δυο» (1963). Ο γρήγορος ρυθμός του δεύτερου μισού του κομματιού, ανήκει στον Χανιώτη λαουτιέρη Γιώργη Κουτσουνρέλη (πέθανε το 1994 στην Κίσσαμο Χανίων όπου και γεννήθηκε). Ο Κουτσουνρέλης, είχε παίξει αυτόν τον σκοπό με το λαούτο του, σε ηχογράφηση του 1950 με τίτλο «Αρμενοχωριανός συρτός». Κι ο Κουτσουνρέλης όμως, δεν ήταν 100% ο συνθέτης αυτής της μελωδίας, καθώς βασίστηκε σε προϋπάρχουσα σύνθεση του βιολιστή Μανώλη Φαντάκη ή Φαντομανώλη από τα Κοτσιανά Κισσάμου Χανίων, την οποία και διασκεύασε. Είναι σχετικά ομιχλώδεις οι συνθήκες, κάτω από τις οποίες ο «Αρμενοχωριανός συρτός» κατέληξε να γίνει ο «Χορός του Ζορμπά». Λέγεται πως ο Κουτσουνρέλης είχε δώσει την συγκατάθεσή του να χρησιμοποιηθεί η μουσική του στην ταινία του Κακογιάννη, αλλά όταν διαπίστωσε την τεράστια απήχηση που είχε, απαίτησε δικαιώματα και ήρθε σε αντιδικία με τον Θεοδωράκη. Όπως και να έχει πάντως, το όνομά του δεν εμφανίστηκε ποτέ δίπλα απ' αυτή την μελωδία που διασκεύασε ο Θεοδωράκης ...

Όσον αφορά την χορογραφία και το περίφημο συρτάκι, αυτή είναι δημιούργημα του Γιώργου Προβιά*, του επονομαζόμενου «Νουρέγιεφ των λαϊκών χορών». Ο Προβιάς ήταν ένας απλός άνθρωπος, ο οποίος το πρωί δούλευε ως οικοδόμος και το βράδυ συμπλήρωνε το εισόδημά του χορεύοντας σε κέντρα διασκέδασης στην Αθήνα. Ο Προβιάς, μετά από πρόταση, ανέλαβε να κατέβει στην Κρήτη για να μάθει τον Άντονι Κουίν να χορεύει και δημιούργησε το συρτάκι, ενώ είχε

συμφωνηθεί να χορέψει κι ίδιος στην ταινία. Λόγω όμως οικονομικών διαφωνιών και προβλημάτων που προέκυψαν μεταξύ των παραγωγών της ταινίας και του εργοδότη του Προβιά, ο τελευταίος αναγκάστηκε να επιστρέψει στην Αθήνα. Έτσι, παρ' ότι το δημιούργημά του εμφανίστηκε στην ταινία, ο ίδιος απουσίαζε απ' τους συντελεστές. Ο Προβιάς πέθανε στο Αιγάλεω, σχετικά φτωχός και άσημος.

[* Σύμφωνα πάντως και με μια άλλη εκδοχή, το συρτάκι είναι δημιούργημα του χοροδιδάσκालου Γιάννη Μαστορίδη.]